

Kartlegging av naturmangfold og forslag til avbøtende tiltak ifbm. etablering av rassikringsvoll langs E6 ved Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune

Tom H. Hofton

Kartlegging av naturmangfold og forslag til avbøtende tiltak ifbm. etablering av rassikringsvoll langs E6 ved Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune

Forfattere: Tom H. Hofton

Publisert: 26.2.2024

Antall sider: 12 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statens Vegvesen (ved Marie Catrin Kristiansen og Sondre Berger)

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Hofton, T. H. 2024. Kartlegging av naturmangfold og forslag til avbøtende tiltak ifbm. etablering av rassikringsvoll langs E6 ved Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune. Biofokus-rapport 2024-43. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Søndre del av området / Steinblokk med lungeneversamfunn nord i området / Bergskrent med rik flora sør i området / Gulmjelt / Langt trollskegg. Fotos: Tom H. Hofton

Biofokus rapport 2024-43

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-354-1

Gaustadalléen 21

NO-0349 OSLO

Org.nr: 982 132 924

post@biofokus.no

www.biofokus.no

Forord

På oppdrag for Statens Vegvesen (ved Marie Catrin Kristiansen og Sondre Berger) har Biofokus (ved Tom H. Hofton) utført kartlegging av naturmangfold med fokus på rødlistearter og andre forvaltningsviktige arter, utfigurering av viktige delområder, og forslag til hensyn/avbøtende tiltak, ifbm. etablering av rassikringsvoll på oversiden av E6 sør for Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune. Formålet har vært å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturkvaliteter i området.

Feltarbeidet ble utført 21.6.2023, og foreløpig tilbakemelding/rapportering om resultatene (beskrivelse av artsmangfold, viktige delområder, mulige tiltak) ble gitt til oppdragsgiver på e-post 25.6.2023.

Fotografier i rapporten er tatt av forfatter.

Takk til Statens Vegvesen (ved ovenfor nevnte personer) for oppdraget.

Oslo/Eggedal, 26.2.2024

Tom H. Hofton

Sammendrag

På oppdrag for Statens Vegvesen (ved Marie Catrin Kristiansen og Sondre Berger) har Biofokus (ved Tom H. Hofton) utført kartlegging av naturmangfold med fokus på rødlistearter og andre forvaltningsviktige arter, utfigurering av viktige delområder, og forslag til hensyn/avbøtende tiltak, ifbm. etablering av rassikringsvoll på oversiden av E6 sør for Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune. Formålet har vært å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturkvaliteter i området.

Feltarbeidet ble utført 21.6.2023, og foreløpig tilbakemelding/rapportering om resultatene (beskrivelse av artsmangfold, viktige delområder, mulige tiltak) ble gitt til oppdragsgiver på e-post 25.6.2023.

Området ligger i sin helhet innenfor Hjerkin/Kongsvoll/Drivdalen landskapsvernområder.

Det aktuelle området kan deles i tre ut fra naturkvaliteter og artsmangfold: 1) lengst nord er det sluttet bjørkeskog med en del store steinblokker og en rik lavflora på steinblokkene, inkl. flere rødlistearter, 2) lengst sør er en berghammer med tilhørende skrenter, kildesig og fuktige dråg med rik karplanteflora samt noe lav på bergveggen, 3) resterende areal består av glissent tresatt til tilnærmet åpne rasmarsenger med relativt rik høgstaude- og lågurtvegetasjon og spredte steinblokker.

For å redusere negative naturmangfold-konsekvenser anbefales minimering av arealinngrep (spesielt i delområde 1 og 2). Rassikringsvullen kan gi grunnlag for naturlig etablering av konkurransesvake karplanter (potensielt også sjeldne fjellplanter av slike). Aktiv revegetering for raskest mulig å etablere vegetasjonsdekke for å redusere faren for erosjon er også mulig, i så fall bør dette gjøres med lav markdekning for i så liten grad som mulig hindre naturlig etablering av konkurransesvake arter. Evt. utlegging av steinblokker på rassikringsområdet vurderes som positivt.

Figur 1. Typisk terreng og vegetasjon i området, her fra midtre del av lia.

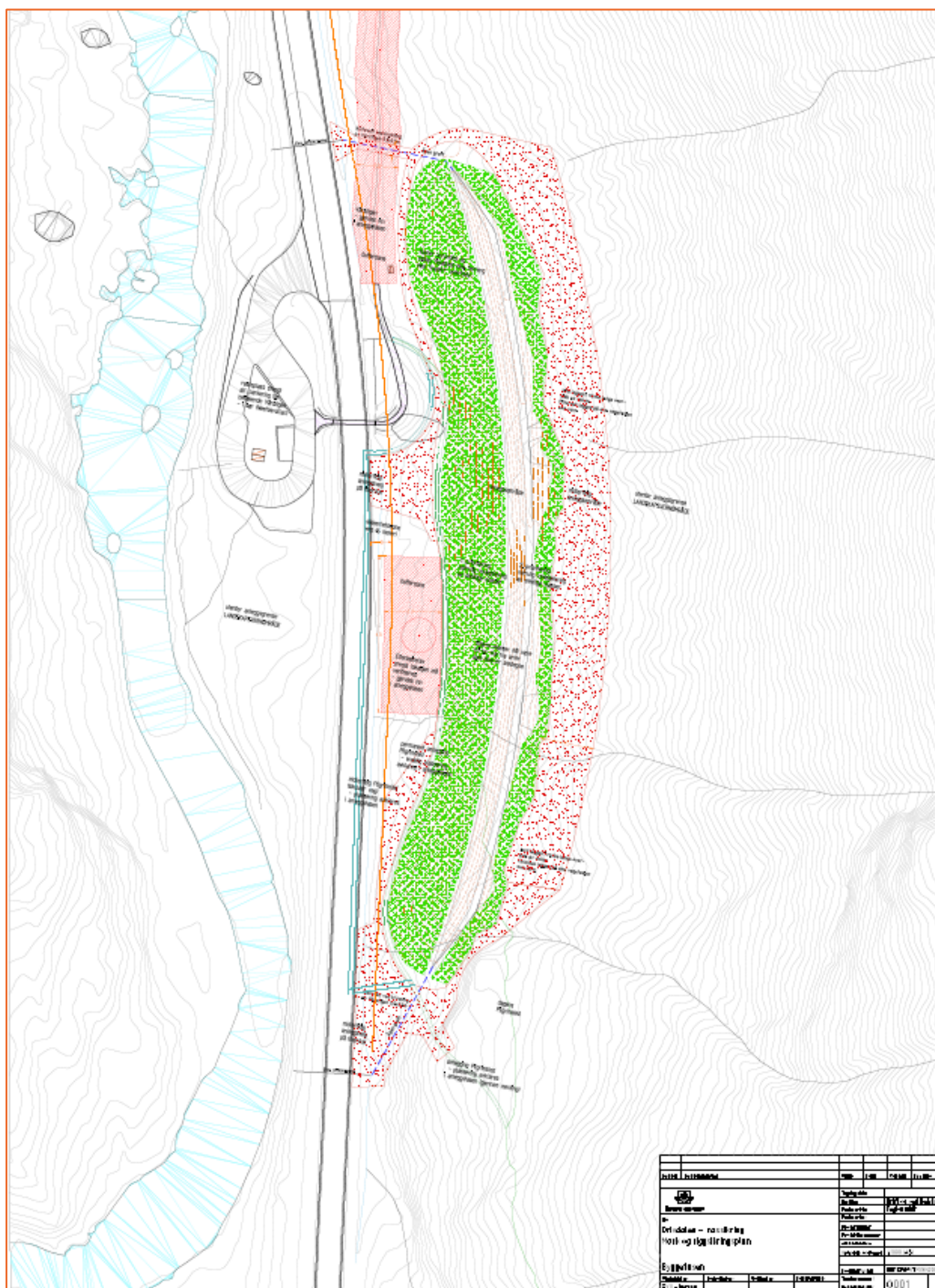
Innhold

1	Innledning	6
1.1	Bakgrunn	6
1.2	Kunnskapsgrunnlag og tidligere undersøkelser	7
1.3	Prosjekt og formål	7
1.4	Gjennomføring	7
1.5	Dokumentasjon	7
2	Resultater.....	8
2.1	Delområder og hensyn/avbøtende tiltak	8
2.2	Artsmangfold	9
2.3	Avbøtende tiltak.....	11
3	Referanser	12

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Statens Vegvesen planlegger anleggelse av rassikrings-voll på oversiden (østsiden) av E6 sør for Skåbbakken (rett ovenfor Vårstigen rasteplass) i Drivdalen. Fig. 2. viser anleggsområdet (mark- og riggsikringsplan) pr. 31.3.2023 (tilsendt på e-post).

Figur 2. Anleggsområde (mark- og riggsikringsplan) for rassikringsvullen pr. 31.3.2023.

1.2 Kunnskapsgrunnlag og tidligere undersøkelser

Drivdalen generelt har vært gjenstand for en rekke kartleggingsprosjekter gjennom lang tid. Det er særlig karplantefloraen som har vært i fokus, helt siden Drivdalen og Knutshøene ble «oppdaget» som et unikt område for fjellplanter i nord-Europa fra midten av 1700-tallet (G. C. Oeder), men særlig fra midten av 1800-tallet (M. N. Blytt 1836 og framover). Øvre Drivdalen og Knutshøene, sammen med Grøvdalen, er i dag kjent som nord-Europas rikeste «plantefjell» (se f.eks. Elven et al. 1996). Andre artsgrupper er ikke like grundig kartlagt, men både moser og lav må likevel sies å være relativt godt (dog sporadisk) kartlagt. For lav (som er spesielt relevant ifht. anleggsområdet for rassikringsvollen) er Drivdalen bl.a. kartlagt målrettet med fokus på elfenbenslav, både før og etter at arten fikk status som prioritert art (Regjeringen 2020), sist oppsummert i statusrapport for arten nasjonalt (Hofton 2020) og Trøndelag (Hofton 2024). Også i deler av det aktuelle anleggsområdet har det vært gjort en del artskartlegging tidligere (jf. Artskart 2024).

Kunnskapsgrunnlaget for rapporten, består av opplysninger i nevnte referanser, rapporterte observasjoner i Artskart (2024), egne upubliserte observasjoner fra tidligere besøk i området, og feltarbeidet som ble utført i området 21.6.2023.

1.3 Prosjekt og formål

Formålet med prosjektet er å framskaffe et bedre kunnskapsgrunnlag om naturmangfold og naturkvaliteter i anleggs-/influensområdet for planlagt rassikringsvoll på oversiden (øst for) E6 sør for Skåkbakken i Drivdalen, Oppdal kommune.

1.4 Gjennomføring

Feltarbeidet ble utført 21.6.2023. Forholdene var gode, med lettskyet klarvær. Hele arealet innenfor avgrenset anleggsområde ihht. mark- og riggsikringsplan av 31.4.2023 (fig. 1) ble undersøkt, samt noe tilliggende areal (spesielt i overkant/øst, siden også dette kan tenkes å bli påvirket av tiltaket), med fokus på rødlistede og forvaltningsviktige arter og arealer spesielt viktige for naturmangfold.

Artsmessig har fokus blitt lagt på forvaltningsrelevante arter (rødlistearter og signalarter (jf. Nitare 2019)) og arter som på andre måter anses interessante, først og fremst av lav (på steinblokker, bergvegger og trær) og karplanter, siden disse artsgruppene (spesielt førstnevnte) vurderes som de mest relevante (med størst potensial for spesielle/sjeldne arter) i området. Tidspunkt på året og værforhold var gunstig for lav, og også karplantefloraen var brukbart utviklet, selv om optimalt tidspunkt for karplantekartlegging ville vært litt seinere på sommeren.

1.5 Dokumentasjon

Dokumentasjonen fra prosjektet består av foreliggende rapport, feltnotater, digitale fotografier (av landskap, lokaliteter, habitater og arter), og artsfunn (ubelagte observasjoner og fysiske kollekter). Et utvalg fotografier er gjengitt i rapporten.

Funn av interessante arter (rødlistearter, signalarter, sjeldne arter, taksonomisk problematiske arter/taxa, etc.) er koordinatfestet med GPS i felt (presisjon 5-15 meter), og publisert på Artskart via Biofokus' GBIF-node. For noen arter ble belegg samlet, disse er eller vil bli oversendt herbariene ved naturhistoriske museer (fortrinnsvis Vitenskapsmuseet i Trondheim). Enkelte innsamlinger er på rapporteringstidspunkt ikke fullt ut artsbestemt.

2 Resultater

2.1 Delområder og hensyn/avbøtende tiltak

Området kan mht. naturkvaliteter deles i tre delområder (fig. 3, 4), med hver sine karakteristika.

Delområde 1 – nord

Det klart viktigste arealet mht. artsmangfold er nordligste del av prosjektområdet, dvs. nordover fra litt nord for der Vårstigen går under E6. Her er det eldre, relativt godt sluttet bjørkeskog med relativt høy tetthet av større steinblokker. Naturkvalitetene er knyttet først og fremst til rik lavflora på steinblokker, og den rike lavfloraen (rikere enn i resten av prosjektområdet) er betinget delvis av at bjørkeskogen er mer sluttet/tettere her enn i resten av området. Lungeneversamfunn (lobarionsamfunn) er relativt godt utviklet på steinblokkene, inkl. flere rødlistearter: brundoggjav (NT), skjellrosettjav (NT), kalkrosettjav (VU), olivenfittjav (NT).

For å bevare naturkvalitetene fullt ut her vil det trolig være nødvendig å unngå inngrep (dvs. steinblokkene ligge urørt, og bjørkeskogen stå urørt). Om dette er uforenlig med bygging av rasvoll, bør for å begrense negative konsekvenser for naturkvalitetene, rasvollens utstrekning/arealdekning minimeres, fysisk påvirkning på steinblokkene gjøres i så liten grad som mulig, og mest mulig av bjørkeskogen få stå.

Delområde 2 – sør

Dette arealet ligger helt sør i prosjektområdet. På og inntil en markert berghammer, ujevnt tresatt med glissen bjørkeskog, er det her viktige naturkvaliteter knyttet til både lav på selve bergveggen (bl.a. kort trolleskjegg (NT) og langt trolleskjegg (VU)) og til rik karplanteflora med både fjellplanter (særlig i bergveggen og skrentene), høgstaudearter og arter knyttet til rike kildesig. Floraen er variert og artsrik, med bl.a. rødsildre (NT), rynkevier, myrtevier, gulmjelt, setermjelt, flekkmure, gulsildre, jåblom, fjell-lok, dvergsnelle, fjellpestrot, kvann. Det er dog ikke påvist spesielt sjeldne karplanter her, men floraen er generelt artsrik, og dette partiet har den rikeste karplantefloraen som ble påvist i prosjektområdet. Naturkvalitetene er konsentrert til arealet helt inn mot berghammeren, dvs. selve bergskrentene samt grovt sett tilgrensende terreng fram til ca. 10 meter nord for berghammeren.

Ivaretagelse av naturkvalitetene fullt ut her vil trolig kreve at området ikke utsettes for inngrep. Om dette ikke er mulig av hensyn til etablering av rassikringsvoll, bør arealutstrekningen av inngrepen minimeres, med særlig fokus på selve bergveggen og tilhørende brattskrenter.

Trolig går storparten av de mest verdifulle delene av delområde 2 klar av anleggsområdet/rassikringen iht. mark- og riggsikringsplanen pr. 31.3.2023.

Delområde 3 - resterende

Dette utgjør resten av prosjektområdet. Dette er i hovedsak glissent tresatte eller tilnærmet åpne rasmarsenger av høgstaude- og noe lågurttype, med spredte steinblokker. Karplantefloraen er generelt rik, men det ble bare påvist relativt vanlige arter for disse vegetasjonstypene (dvs. typiske arter for Drivdalen). Enkelte steinblokker har sparsomme forekomster av rødlistede lav (mest skjellrosettjav (NT), sparsomt brundoggjav (NT)) (men ingen arter som ikke er påvist i areal 1 eller 2).

Selv om naturkvalitetene er svakere i delområde 3 enn i 1 og 2, understrekes det at disse rasmarsengene er generelt rike naturtyper, med en relativt rik flora (dog uten at sjeldne arter er påvist).

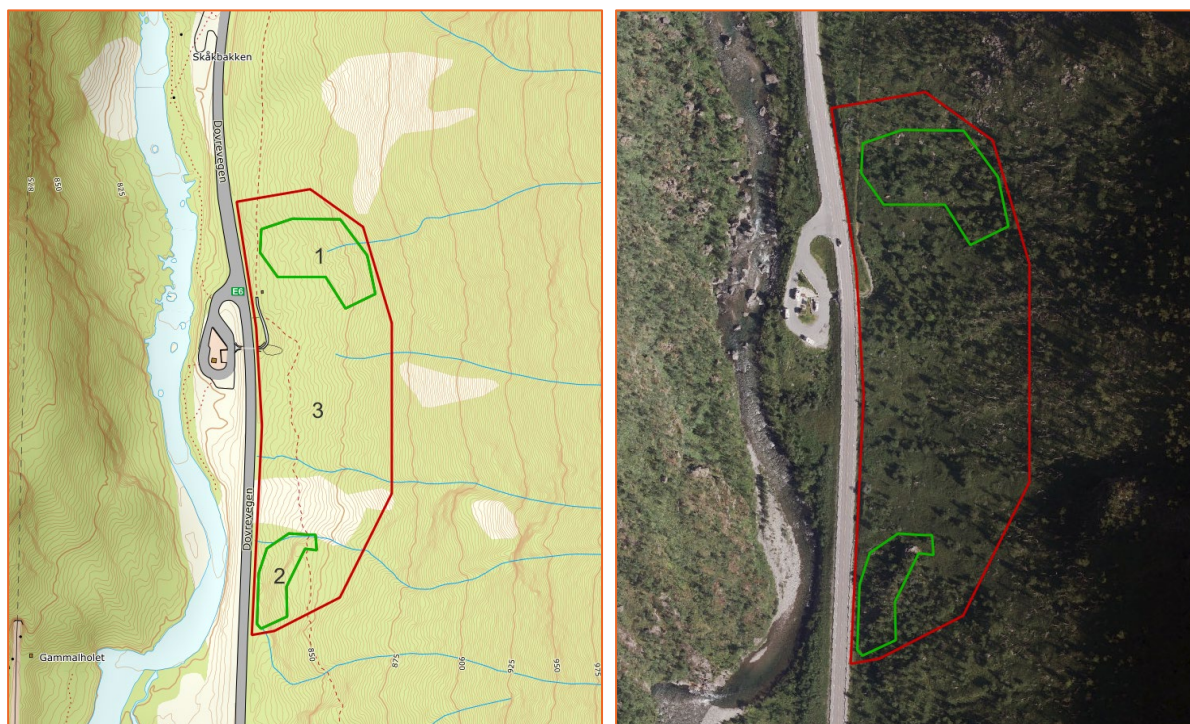
2.2 Artsmangfold

Tabell 1 angir funn av interessante arter i undersøkelsesområdet, fordelt på de tre avgrensete delområdene.

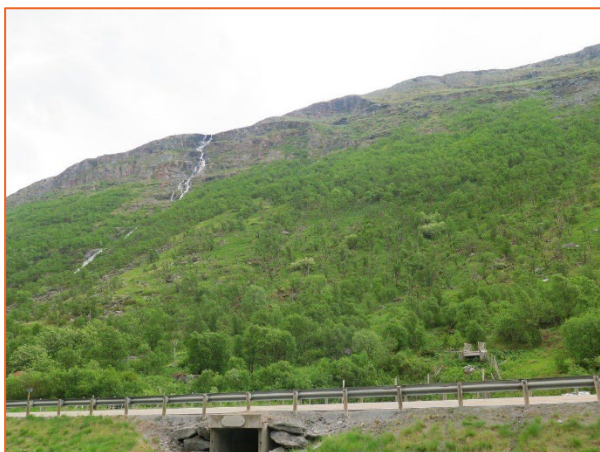
Tabell 1. Interessante arter påvist i influensområdet for rassikring ved Skåkbakken i Drivdalen (fra Artskart 10.1.2024). 1, 2, 3: delområde 1, 2, 3.

Artsgruppe	Art	Norsk navn	Rødliste	1	2	3	Kommentar
Karplanter	<i>Astragalus frigidus</i>	Gulmjelt			x		
	<i>Cystopteris montana</i>	Fjell-lok			x		
	<i>Equisetum scirpoides</i>	Dvergsnelle			x		
	<i>Oxytropis lapponica</i>	Reinmjelt	NT			x	
	<i>Saxifraga adscendens</i>	Skåresildre				x	
	<i>Saxifraga oppositifolia</i>	Rødsildre	NT		x		
	<i>Bryoria bicolor</i>	Kort trollskegg	NT		x		
	<i>Bryoria tenuis</i>	Langt trollskegg	NT		x		
Lav	<i>Fuscopannaria mediterranea</i>	Olivenfjelllav	NT	x			
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lungenever		x		x	
	<i>Lobaria scrobiculata</i>	Skrubbenever		x		x	
	<i>Pannaria conoplea</i>	Grynfjelllav		x	x		
	<i>Peltigera collina</i>	Kystårenever		x			
	<i>Phaeophyscia constipata</i>	Kalkrosettjav	VU	x			Eneste funn i øvre Drivdalen. Sjelden i regionen (4 funn på 3 lokaliteter i Oppdal).
	<i>Phaeophyscia kairamoi</i>	Skjellrosettjav	NT	x		x	Relativt vanlig i området
	<i>Physconia detersa</i>	Brundoggjav	NT	x		x	

På Artskart (2024) er det i tillegg en angivelse av elfenbenslav (*Heterodermia speciosa*) (EN, prioritert art) fra 25.8.2013 innenfor prosjektområdet på østsiden av E6 (belagt funn, belegg hos NTNU Vitenskapsmuseet, som også er kildedatabasen som funnet er hentet fra). Koordinatene for dette funnpunktet er imidlertid feil, funnet er i realiteten gjort på vestsiden av Driva (i lokaliteten «Skåkbakken SV», jf. Hofton 2020, 2024) (pers. medd. Steinar Vatne, som gjorde funnet i 2013). Elfenbenslav er således ikke påvist innenfor influensområdet for rassikringsvollen.

Figur 3 (v), Figur 4 (h). Undersøkelsesområde (rødt) og omtalte delområder (grønt).

Figur 5 (v). Nordlige del av området.

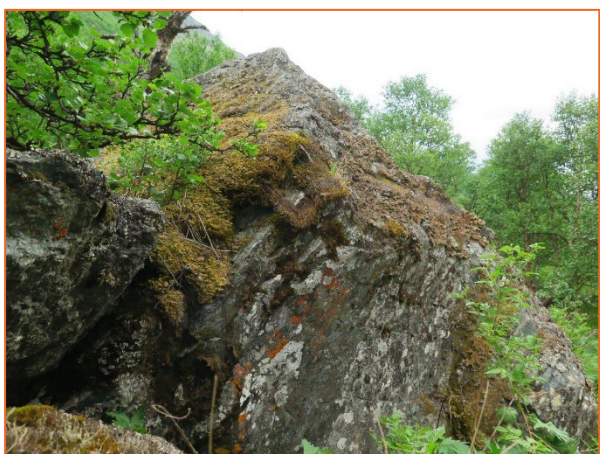
Figur 6 (h). Sørige del av området.

Figur 7 (v). Bergskrent med tilhørende brattpartier sør i området, med rik karplanteflora.

Figur 8 (h). Gulmjelt finnes flere steder i området.

Figur 9 (v). Steinblokk nord i området med velutviklete lungeneversamfunn.

Figur 10 (h). Langt trolleskjegg (*Bryoria tenuis*) (VU) finnes sør i området. (Ill.foto fra Sigdal, Buskerud).

2.3 Avbøtende tiltak

Viktigste tiltak for å redusere negative effekter på naturmangfold, er å minimere arealinngrepene/arealbeslaget. Dette gjelder spesielt i delområde 1 og 2.

Negative effekter på naturmangfold kan avbøtes/reduseres ved at fyllmassene/rasvullen utformes med tanke på reetablering av stedegne karplanter. Det kan også være at de nakne fyllmassene kan gi grunnlag for (midlertidig) etablering av mer sjeldne og konkurransesvake fjellplanter, som kan spre seg til rassikringsvullen fra utenfor prosjektområdet. Slik sett kan det ikke helt ses bort fra at etablering av rassikringsvoll kan ha (midlertidig) positiv effekt på naturmangfold i området. Det anses uansett som sannsynlig at rassikringsvullen relativt lett vil revegeteres av stedegne arter. Evt. aktiv revegetering (innsåing) kan være fordelaktig for å etablere et plantedekke så raskt som mulig og derigjennom motvirke erosjon, men dette bør gjøres forsiktig og med relativt lav dekning for å ikke hindre naturlig etablering av stedegne konkurransesvake arter. Frøblanding må kun bestå av stedegne arter.

Utlekking av større steinblokker på rassikringsvullen kan bidra både til bedre stabilitet, raskere naturlig revegetering, og utgjøre habitat for steinlevende lav, og vurderes som positivt.

3 Referanser

Artskart 2024. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Elven, R., Fremstad, E., Hegre, H., Nilsen, L. & Solstad, H. Botaniske verdier i Dovrefjellområdet. NTNU Vitenskapsmuseet Rapport botanisk serie 1996-3. Trondheim 1996.

Hofton, T. H. 2020. Elfenbenslav (*Heterodermia speciosa*) i Norge – status pr. 31.12.2019. BioFokus-rapport 2020-1. <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2020-1>

Hofton, T. H. 2024. Elfenbenslav (*Heterodermia speciosa*) i Trøndelag. Nykartlegginger og reinventeringer 2020-2023, status for arten i fylket pr. 31.12.2023, og forslag til tiltak og overvåkingsprogram. Biofokus-rapport 2024-26.

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen, Sverige.

Regjeringen 2020. Forskrift om elfenbenslav som prioritert art. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-12-04-2613>

Biofokus

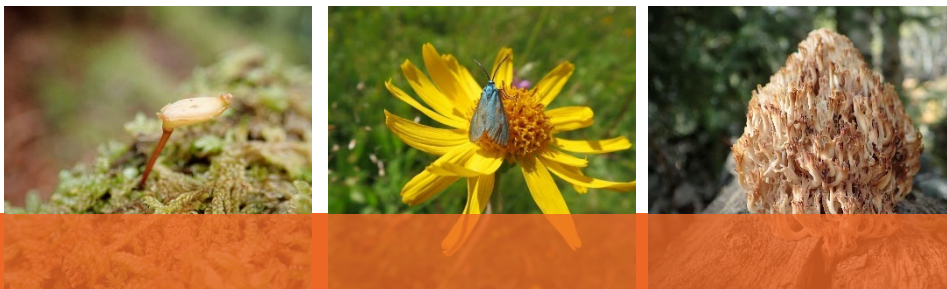
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024-43
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-354-1

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no